

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЦЕНТР ЗДВН
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І ПІДПРИЄМНИЦТВА
ЛЦДН у м. ГЛУХІВ

До захисту допускається
Завідувач кафедри, проф.
_____ В.М.Боронос
«_____» _____ 20__ р.

ДИПЛОМНА РОБОТА

НА ТЕМУ:

ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ

Освітній рівень “Бакалавр”

Спеціальність 072 – Фінанси, банківська справа і страхування

Керівник роботи:

(підпис)

Г.В. Салтикова
/

Студент:

(підпис)

О.О. Зайнулїна

Група:

Фдн-61Гл

Суми
2020

ЗАВДАННЯ

РЕФЕРАТ

Дипломна робота: 31 с., 11 рис., 6 табл., 26 джерел

Актуальність дослідження ґрунтується на усвідомленні перспективності інноваційно-інвестиційного шляху розвитку економіки України та необхідності зміцнення та нарощування інвестиційного потенціалу.

Мета роботи — на основі дослідження теоретичних основ формування та практичних аспектів використання інвестиційного потенціалу виявити його слабкі сторони та запропонувати шляхи покращення.

Об'єкт дослідження - фінансові відносини, що виникають в процесі формування, використання та вдосконалення національного інвестиційного потенціалу.

Предмет дослідження – процес формування та ефективного використання інвестиційного потенціалу країни.

Методи дослідження, які використовувалися в процесі виконання роботи: індукція та дедукція, порівняння, групування, класифікація, графічна візуалізація, математичні та статистичні методи, синтез, аналіз.

Структура роботи є традиційною. В першому, загальнотеоретичному розділі ґрунтовно досліджене питання сутності категорії «інвестиційний потенціал» з точок зору вітчизняної та зарубіжної наукових шкіл. Показано, що поняття інвестиційний потенціал не є самостійним, а функціонує у зв'язці із інвестиційним кліматом та інвестиційним ризиком, формуючі інвестиційну привабливість країни. Другий розділ присвячений методичним аспектам визначення національного інвестиційного потенціалу: описана та застосована методика Євростату; базові показники оцінені в динаміці. Окрему увагу приділено позиціям України в міжнародних інвестиційних рейтингах, що також ілюструє її інвестиційну привабливість. Третій розділ має практичне спрямування, а саме проведений порівняльний аналіз інвестиційних потенціалів України та Польщі, запропоновані шляхи покращення використання інвестиційного потенціалу країни.

ДЕРЖАВНА ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА, ІНВЕСТИЦІЙНА АКТИВНІСТЬ, ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ, ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ, ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ, ІНВЕСТИЦІЙНИЙ РИЗИК

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ.....	7
1.1 Інвестиційний потенціал: поняття та фактори формування.....	7
1.2 Супутні категорії оцінки інвестиційного потенціалу.....	10
2 ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ.....	12
2.1 Аналіз окремих складових інвестиційного потенціалу України.....	12
2.2 Міжнародні інвестиційні рейтинги: методологія та аналіз позицій України.....	16
3 ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ.....	20
3.1 Порівняльний аналіз інвестиційного потенціалу України та Польщі...	20
3.2 Шляхи покращення використання інвестиційного потенціалу України	25
ВИСНОВКИ.....	27
ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ.....	29

ВСТУП

Актуальність дослідження ґрунтується на усвідомленні перспективності інноваційно-інвестиційного шляху розвитку економіки України та необхідності зміцнення та нарощування інвестиційного потенціалу.

В умовах швидкого економічного розвитку Україна зазнала потребу в іноземному інвестуванні. Сьогодні економічне становище країни є нестабільним, що не дозволяє створити сприятливі умови для залучення інвестиційних ресурсів.

Інвестиційний потенціал як частина економіки має суттєвий вплив на економічний розвиток держави. Успішна реалізація інвестиційного потенціалу позитивно вплине на слаборозвинені галузі та дозволить удосконалити прогресивні напрямки економіки країни. При розвитку інвестиційного потенціалу основні проблеми з'являються саме на стадії формування, що не дає змоги ефективно використовувати наявні ресурси для розквіту зовнішньої та внутрішньої економічної діяльності країн.

Не зважаючи на численні наукові публікації та багаторічну увагу наукової спільноти до питань визначення інвестиційного потенціалу та вдосконалення його використання, певне коло питань залишається дослідженим недостатньо.

Мета роботи — на основі дослідження теоретичних основ формування та практичних аспектів використання інвестиційного потенціалу виявити його слабкі сторони та запропонувати шляхи покращення.

Підпорядковано меті біли поставлені наступні *завдання*:

- дослідити теоретичні аспекти функціонування категорії «інвестиційний потенціал»;
- визначити рівні економічної ієрархії, на яких досліджувана категорія функціонує та дослідити суміжні, похідні та зв'язані категорії;
- дослідити методики визначення макроекономічного інвестиційного потенціалу, здійснити практичну апробацію;
- проаналізувати в динаміці позиції національної економіки в міжнародних інвестиційних рейтингах;
- співставити дані про інвестиційний потенціал України з іншими національними інвестиційними потенціалами;
- запропонувати шляхи вдосконалення використання інвестиційного потенціалу країни.

Об'єкт дослідження - фінансові відносини, що виникають в процесі формування, використання та вдосконалення національного інвестиційного потенціалу.

Предмет дослідження – процес формування та ефективного використання інвестиційного потенціалу країни.

Методи дослідження, які використовувалися в процесі виконання роботи: індукція та дедукція, порівняння, групування, класифікація, графічна візуалізація, математичні та статистичні методи, синтез, аналіз.

Структура роботи є традиційною. В першому, загальнотеоретичному розділі ґрунтовно досліджене питання сутності категорії «інвестиційний потенціал» з точок зору вітчизняної та зарубіжної наукових шкіл. Показано, що поняття інвестиційний потенціал не є самостійним, а функціонує у зв'язці із інвестиційним кліматом та інвестиційним ризиком, формуючі інвестиційну привабливість країни. Другий розділ присвячений методичним аспектам визначення національного інвестиційного потенціалу: описана та застосована методика Євростату; базові показники оцінені в динаміці. Окрему увагу приділено позиціям України в міжнародних інвестиційних рейтингах, що також ілюструє її інвестиційну привабливість. Третій розділ має практичне спрямування, а саме проведений порівняльний аналіз інвестиційних потенціалів України та Польщі, запропоновані шляхи покращення використання інвестиційного потенціалу країни.

Фактологічну основу дипломного дослідження склали національна та європейські бази статистичної макроекономічної звітності, офіційні сайти міжнародних інвестиційних рейтингів та вітчизняна та міжнародна база наукових публікацій.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ

1.1 Інвестиційний потенціал: поняття та фактори формування

Відправною точкою нашого дослідження обрано аналіз структурних компонентів терміну «інвестиційний потенціал».

Для кращого розуміння зобразимо схему складових інвестиційного потенціалу, що дозволить наглядно проаналізувати їх (рисунок 1.1):

Рисунок 1.1 – Схема терміну «інвестиційного потенціалу»

Як бачимо з рисунка 1.1, потенціал виявляється взаємодією сукупності наявних засобів, можливостей та сили задля отримання потрібного результату. Погоджуємося, що визначення терміну «інвестиційний потенціал» є достатньо вдало підібраним. Маючи достатньо можливостей відбувається вкладення доступних ресурсів з метою отримання економічних результатів у майбутньому.

Багато науковців по різному оцінюють значення поняття «потенціал», зобразимо та проаналізуємо за допомогою рисунка 1.1.

На основі цих понять можна виявити, що потенціал в загальному, визначається сукупністю явищ, необхідних для використання, збереження чи підтримки задля досягнення або підтримки чого-небудь. Обрані визначення «потенціалу» в

загальному мають одне значення, хоча є вираженими через різні слова, що дозволяє розуміти кожне трактування по своєму.

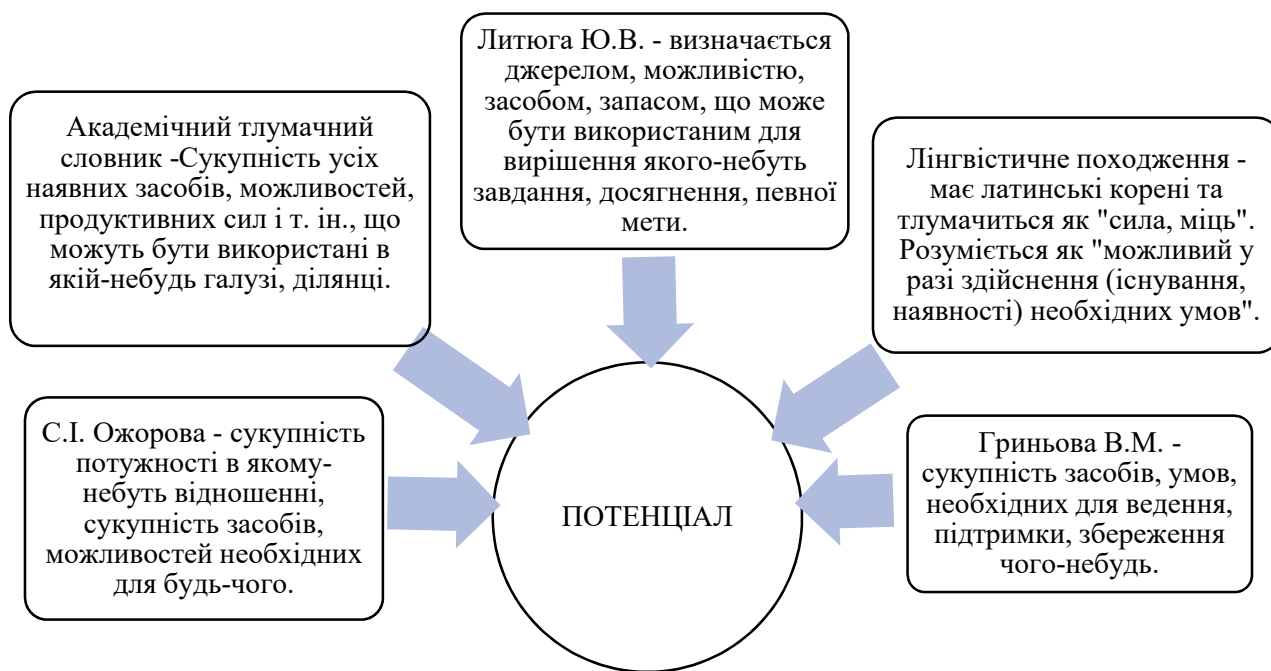

Рисунок 1.2 – Схема трактування поняття «потенціалу».

Сформовано на основі [10,18,19]

При дослідженні інвестиційного потенціалу потрібно приділити увагу сутності «інвестицій». На відміну від потенціалу, інвестиції мають конкретний напрямок, що пояснює їхнє спрямування, але не мету. У більшості випадків при використанні у своїх працях науковці допускають помилки вказуючи метою саме їх спрямування.

На сьогодні існування різних трактувань поняття «інвестиційного потенціалу» настільки багато, що краще систематизувати їх за двома напрямками: трактування вітчизняних та зарубіжних науковців. Це дозволить на їх основі зрозуміти та дослідити відмінності між ними.

Основою на дані рисунка 1.3 можна виявити, що зарубіжні науковці при дослідженні інвестиційного потенціалу опираються саме на умови ринку. Вони спираються на те, що при зміні або збільшенні існуючих сукупностей потрібних ресурсів відбувається стабілізація економічного доходу на ринку.

Найбільший вплив на Україну, як пострадянську країну, в минулому спричинили саме ідеї Карла Маркса. Накопичуючи кошти збільшується капітал але це призводить до збільшення обсягів праці. Ця теорія має багато недоліків, що негативно вплинули на розвиток економіки країни в минулому.

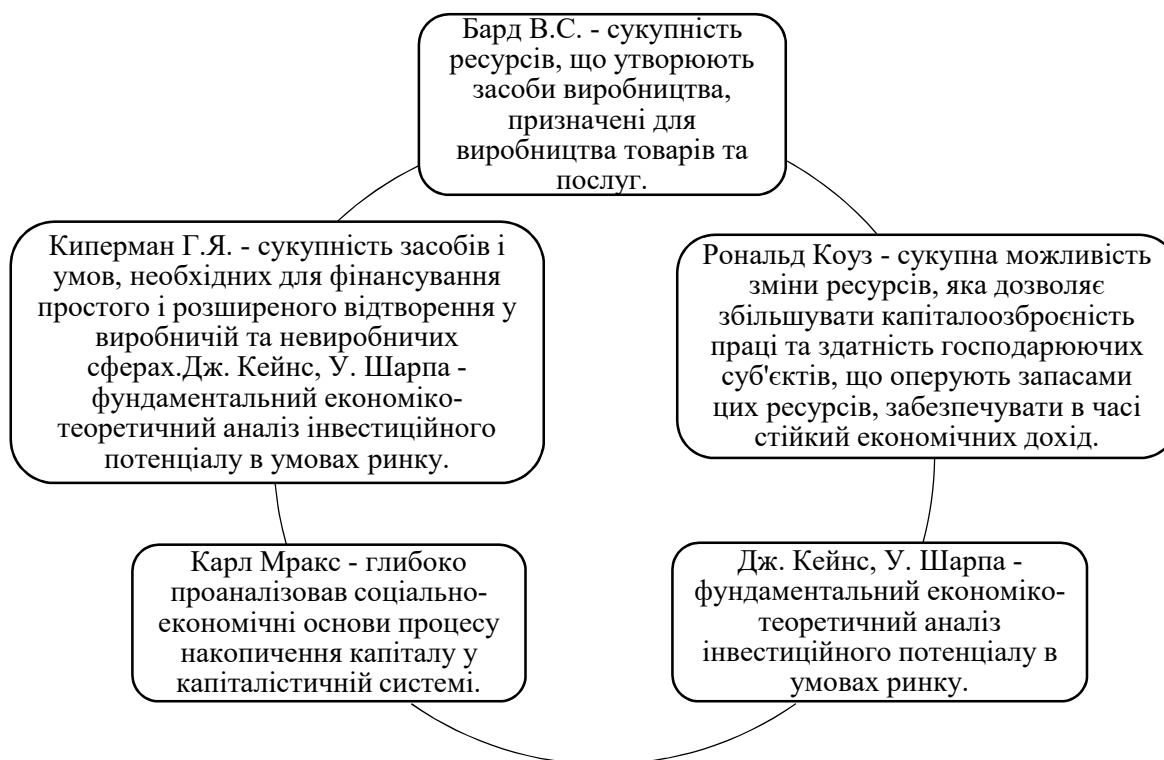

Рисунок 1.3 – Напрямки досліджень та трактування зарубіжних науковців
«інвестиційного потенціалу»

Сформовано на основі [11,18]

Розглянувши зарубіжний досвід звернемо увагу на результати досліджень вітчизняних вчених. Проаналізувавши сукупність отриманих визначень [10,18,12], дістаємо наступних висновків.

Бочаров В.В. та Іванов С.В. ототожнюють інвестиційний потенціал до визначення «інвестиційного попиту» та вважають його джерелом «майбутнього інвестування». Значна чисельність вчених визначає інвестиційний потенціал «сукупністю ресурсів», одні виділяють саме в економічній формі як накопичення капіталу, а саме Ворсовський О.Л. Іванов С.В, Серов В.М.

Більшість з обраних науковців оцінюють інвестиційний потенціал на мікрорівні, а точніше – підприємства. Тому краще сформулювати кілька визначень щодо мікро-, макро- та мезорівнях.

Зважаючи на специфіку теми, увагу було сконцентровано на макрорівні. Авторське розуміння інвестиційного потенціалу буде наступним: *інвестиційний потенціал країни – це сукупність ресурсів та можливостей для розвитку країни та досягнення нею поставлених інвестиційних цілей та додаткових економічних переваг.*

1.2 Супутні категорії оцінки інвестиційного потенціалу

Як було показано у пункті 1.1, інвестиційний потенціал країни – це сукупність ресурсів та можливостей для залучення інвестицій, проте, якщо в країні несприятливий інвестиційний клімат, то її інвестиційний потенціал може бути використаний не в повному обсязі та потенційні інвестиції не залучені.

Отже, навіть не занурюючись глибоко у дослідження поняття інвестиційного клімату, розуміємо, що за суттю він є сукупністю певного роду умов, що дозволяють реалізувати інвестиційний потенціал найбільш ефективно.

Якщо ці умови будуть сприятливими, тобто сприятливим буде національний інвестиційний клімат, то інвестиційний потенціал даної країни буде реалізований повною мірою.

Всі несприятливі фактори та можливості настання небажаних подій обслуговуються в економічній науці категорією «ризик». Результати аналізу основних інвестиційних ризиків, притаманних Україні подано на рисунку 1.4.

Зовсім позбутися ризиків неможливо, проте можна знизити ймовірність їх настання шляхом правильного аналізу інвестиційних ризиків та коректного управління ними.

Рисунок 1.4 – Інвестиційні ризики в Україні

Створено на основі джерел [2, 10,18]

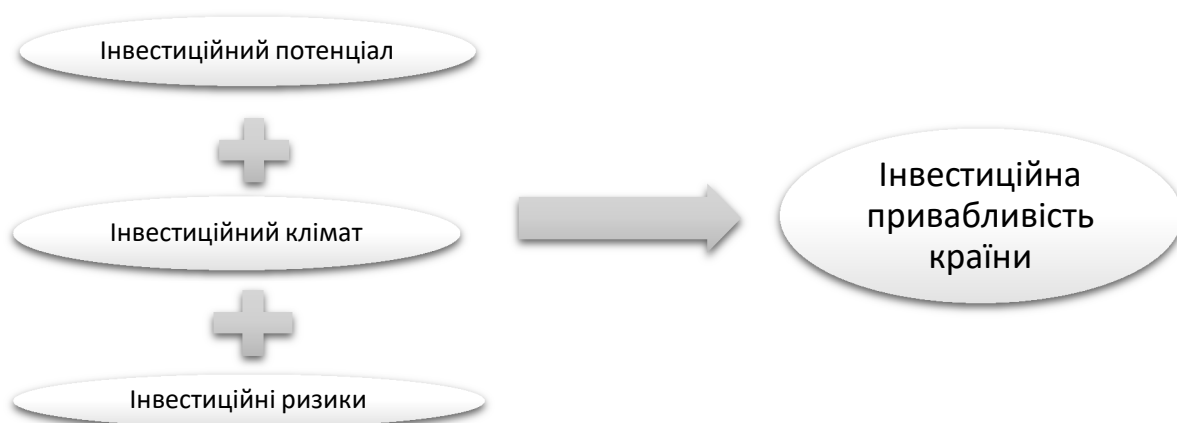

Рисунок 1.5 – Співвідношення ключових показників інвестиційного процесу

На рисунку 1.5 подане авторське узагальнення взаємозв'язку та співвідношення основних характеристик національного інвестиційного середовища: інвестиційний потенціал, інвестиційний клімат та інвестиційні ризики формують інтегральний узагальнюючий показник інвестиційної привабливості країни.

2 ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ

2.1 Аналіз окремих складових інвестиційного потенціалу України

Визначившись із теоретичними аспектами досліджуваної теми, з'ясувавши зміст за взаємозв'язок центральних категорій, звернемося до методичних аспектів визначення (оцінки) інвестиційного потенціалу країни.

Методологія Євростату оперує показниками динаміки інвестиційної ставки (рівня нагромадження основного капіталу підприємствами), яка визначається співвідношенням обсягу валового нагромадження основного капіталу та обсягу валової доданої вартості. Цей показник відображає частку інвестицій суб'єктів господарювання в основний капітал в загальному обсязі доданої вартості, створеної в процесі виробництва [6].

Іншим показником, який використовується для оцінювання інвестиційного потенціалу, є прибутковість підприємств. Цей показник ілюструє інвестиційний потенціал, розуміючи його як результат нагромадження основного капіталу за попередні періоди [6].

Проаналізуємо зазначені показники із паралельним аналізом позицій зарубіжних країн.

У країнах ЄС-19 за період 2014-2016 рр. значення інвестиційної ставки коливається від 21,74% до 23,04%. У 2018 році зростання інвестиційної ставки порівняно з попереднім спостерігалось в таких країнах як Данія, Німеччина, Естонія, Іспанія, Франція, Кіпр, Латвія, Люксембург, Угорщина, Австрія, Словенія, Словачія, Фінляндія та Швеція.

Найбільший показник у Ірландії – в 2017 році він становив 45,56% та попри швидке зростання до 2017 року в 2018 році цей показник з сап близько на 8 %.

Таблиця 2.1 – Рівень нагромадження основного капіталу сектором нефінансових корпорацій (інвестиційна ставка), % від доданої вартості

Країна та групи країн	2015	2016	2017	2018
Європейський союз (27 країн) з 2020 року	22,46	23,15	23,54	23,57
Європейський союз (2013-2020)	21,84	22,47	23,04	23,05
Єврозона 19 країн (з 2015)	21,74	22,5	22,98	23,04
Бельгія	25,73	26,2	26,71	26,35
Болгарія	26,18	24,61	24,16	:

Продовження таблиці 2.1

Чехія	28,61	28,97	28,91	28,12
Німеччина	21,37	22,34	23,54	23,76
Естонія	25,66	23,54	22,19	22,5
Ірландія	25	29,2	45,56	38,81
Греція	15,31	15,16	17,78	16,91
Іспанія	23,93	23,43	24,46	25,15
Франція	22,8	22,83	23,2	23,65
Хорватія	20	20,41	20,69	20,78
Кіпр	14,38	14,52	23,37	28,07
Латвія	25,07	22,7	21,64	22,17
Литва	17,55	18,08	18,99	19,3
Люксембург	24,84	21,72	20,86	22,01
Угорщина	25,94	23,41	24,58	26,09
Мальта	16,27	22,71	17,84	17,77
Австрія	25,33	25,33	25,96	26,02
Польща	21,87	22,87	21,51	20,35
Португалія	20,98	21,64	21,73	23,54
Румунія	27,23	26,72	25,14	21,15
Словенія	19,52	19,01	19,63	21,19
Словакія	23,84	25,49	25,43	25,71
Фінляндія	20,66	21,34	22,18	22,23
Швеція	27,01	26,71	26,78	27,35
Велика Британія	17,57	18,25	18,9	18,5
Ісландія	19,61	:	:	:
Ліхтенштейн	22,29	22,42	24,07	22,8
Швейцарія	25,9	25,55	25,66	26,38
Чорногорія	32,93	34,58	:	:
Україна	21,82	19,63	18,94369	20,24859

Примітка: * - нескориговані дані (без сезонних та календарних корегувань).

Джерело: дані Євростату [19], для України – [8,9]

Суттєве зниження помітне за період 2017-2018 років у Ліхтенштейні – близько 2%. Португалія має тенденцію зростати, за чотири роки во зросла на 3%, що є непоганим показником припливу інвестицій в країну. Натомість інвестиційна ставка Польщі повільно спадає, що говорить про незначні зменшення приросту інвестицій.

Позитивна тенденція спостерігається у Данії впродовж всіх років. Що призвела до зростання ставки з 21,37% до 28,12. Тоді як у Чехії інвестиційна ставка залишається майже незмінною.

Розрахунки інвестиційного потенціалу економіки України, проведені за вищевказаною методологією Євростату, показали, що у 2014 році ставка становила

21,82%, що гарним показником порівняно з країнами ЄС-19. Проте у період 2015-2016 рр. ставка має спадну тенденцію але вже у 2018 році вона зросла до 20,24%.

Порівнюючи тенденції інвестиційних ставок України і Польщі можна сказати, що вони є взаємно протилежними один до однієї. У країнах ЄС-19 за період 2014-2016 рр. значення інвестиційної ставки коливається від 21,74% до 23,04%. У 2018 році зростання інвестиційної ставки порівняно з попереднім спостерігалось в таких країнах як Данія, Німеччина, Естонія, Іспанія, Франція, Кіпр, Латвія, Люксембург, Угорщина, Австрія, Словенія, Словачія, Фінляндія та Швейцалія.

Найбільший показник у Ірландії – в 2017 році він становив 45,56% та попри швидке зростання до 2017 року в 2018 році цей показник з сап близько на 8 %. Суттєве зниження помітне за період 2017-2018 років у Ліхтенштейні – близько 2%. Португалія має тенденцію зростати, за чотири роки во зросла на 3%, що є непоганим показником припливу інвестицій в країну. Натомість інвестиційна ставка Польщі повільно спадає, що говорить про незначні зменшення приросту інвестицій.

Розрахунки інвестиційного потенціалу економіки України, проведені за вищевказаною методологією Євростату, показали, що у 2014 році ставка становила 21,82%, що гарним показником порівняно з країнами ЄС-19. Проте у період 2015-2016 рр. ставка має спадну тенденцію але вже у 2018 році вона зросла до 20,24%.

Натомість при аналізі показника прибутковості підприємств отримаємо такі результати.

Таблиця 2.2 – Частка прибутку сектору нефінансових корпорацій*, % від доданої вартості

Країни	2015	2016	2017	2018
Європейський союз (27 країн) з 2020 року	40,94	41	40,9	40,18
Європейський союз (2013-2020)	39,56	39,61	39,49	38,84
Єврозона 19 країн (з 2015)	40,33	40,52	40,47	39,79
Бельгія	41,19	41,98	42,04	41,66
Чехія	51,63	50,54	49,3	46,65

Продовження таблиці 2.2

Німеччина	42,33	42,04	41,62	41,76
Естонія	44,66	43,92	45,03	44,56
Ірландія	72,38	70,84	71,76	72,89
Греція	53,39	52,79	53,32	52,85
Іспанія	43,33	44,26	44,09	43,3
Франція	32,02	31,73	31,69	31,18
Італія	41,8	43,61	43,48	42,25
Кіпр	38,75	41,21	39,95	39,98
Латвія	45,32	42,48	42,28	40,07
Литва	52,92	50,44	50,38	49,35
Люксембург	36,52	38,6	35,98	36,32
Угорщина	47,84	45,84	45,44	45,51
Мальта	59,98	60,43	61,44	61,95
Нідерланди	40,32	39,78	40,13	40,05
Австрія	42,51	42,8	42,74	42,48
Польща	51,36	49,11	47,68	46,32
Португалія	42,69	42,53	41,78	39,99
Румунія	56,96	54,18	53,56	51,99
Словенія	35,32	34,86	35,68	34,93
Словакія	57,46	54,71	51,72	51,07
Фінляндія	42,03	42,18	44,3	44,32
Швеція	38,62	37,28	37,37	36,99
Велика Британія	35	34,67	34,25	33,27
Норвегія	49,57	47,78	49,8	51,67
Швейцарія	31,63	32,53	31,89	32,31
Україна	47,26	63,08002	35,27499	39,84477

Примітка: * - нескориговані дані(без сезонних та календарних корегувань)
Джерело: дані Євростату [4], для України – Укрстату [8,9].

У країн ЄС-19 за період 2015-2018 рр. частка прибутку підприємств коливається в межах від 40% до 41%. Індикатор прибутковості протягом 2015-2018 рр. був досить

стабільним і становив близько 40%, саме у 2016 році він мав найбільше значення хоча його зростання з минулим роком буде незначним.

Збільшення прибутковості у 2018 році спостерігається у таких країн як Данія, Ірландія, Люксембург, Мальта, Норвегія, Швейцарія. Найменші показники прибутковості зафіксовані в Швейцарії (31%-32%), Франції (31%-32%).

В Україні частка прибутку у доданій вартості у 2015 році становила 47,26%, у 2016 році цей показник зріс майже на 17% та становив 63,08%. У 2017 році відбувся різкий спад показника прибутковості в Україні та становив вже 35,27%, що майже вповнину нижче ні в попередньому році але вже у 2018 році він зріс до 39,84%, що є дуже непогано.

2.2 Міжнародні інвестиційні рейтинги: методологія та аналіз позицій України

Зручним інструментом для дослідження інвестиційного потенціалу на рівні країни, є міжнародні інвестиційні рейтинги, що дозволяють ранжувати країни за рівнем їх інвестиційної привабливості. За допомогою таких рейтингів з'являється можливість для порівняння країн.

«Індекс економічної свободи починаючи з 1995 року розраховується Wall Street Journal і Heritage Foundation для більшості країн світу. Він формується на основі 12 факторів згрупованих в 4 категорії:

1. Верховенство права (права власності, ефективність судочинства та цілісність уряду);
2. Рівень втручання уряду (податковий тягар, державні витрати та фіскальне здоров'я);
3. Ефективність регулювання (свобода бізнесу, свобода праці та монетарна свобода);
4. Відкритість ринку (свобода торгівлі, свобода інвестування та фінансова свобода) » [7].

На основі даних зображених у таблиці 2.3 за допомогою графіку 2.1 зобразимо тенденцію змін індексу протягом 2010-2019 рр[17].

Таблиця 2.3 – «Індекс економічної свободи» та позиції України за 2010-2019 рр.

Рік	Індекс	Позиція
2010	47,1	162
2011	45,8	164
2012	46,1	163
2013	46,3	161
2014	49,3	155
2015	46,9	162
2016	48,9	162
2017	48,1	164
2018	51,9	150
2019	52,3	147

Джерело: сформовано автором на основі[10]

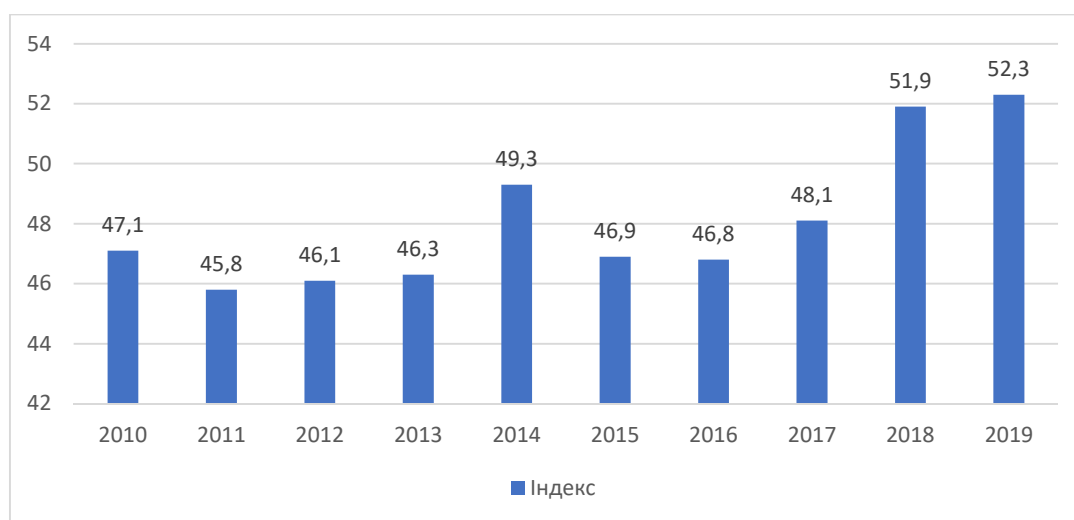

Рисунок 2.1 – Індекс економічної свободи України по роках (загальна оцінка) за період 2010-2019 рр.

Розглянувши обидва графіки отримаємо такі результати:

- протягом 2010-2013 рр. показник є дуже низьким, що пов'язано з тиском корупції та хабарництвом на судовий орган;
- у 2014 році індекс значно виріс, що пов'язано з політичною ситуацією в країні;
- після подій 2014 року індекс зменшується та зміщується майже на 10 позицій вниз протягом трьох років;

- протягом 2018-2019 рр. індекс зростає, а його позиція стає рекордною за дев'ять років. Це пов'язано з реформами які відбуваються і сьогодні.

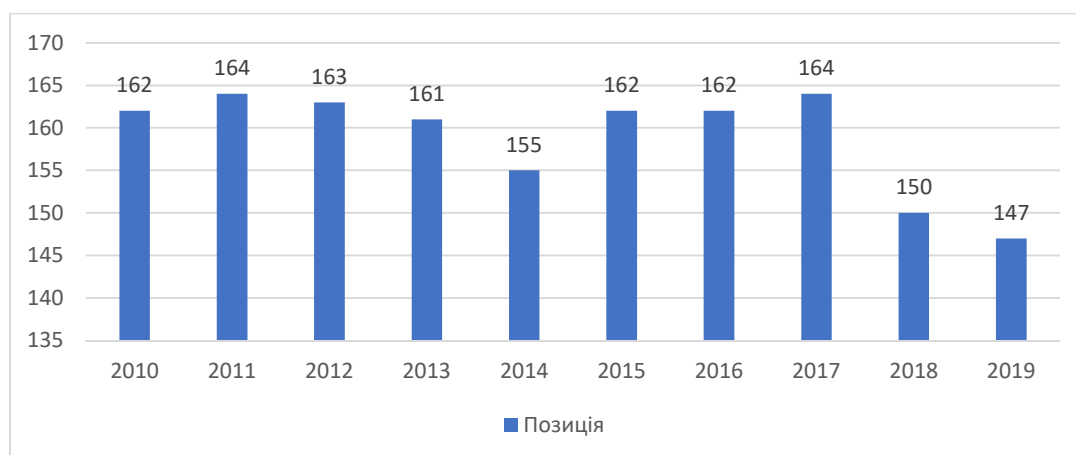

Рисунок 2.2 - Індекс економічної свободи України по роках (позиція) за період 2010-2019 рр.

Іншим авторитетним міжнародним рейтинговим показником є показник індексу інвестиційної привабливості. Він будується дещо інакше, а саме показники згруповані за трьома напрямками – економічним, політичним та соціально-культурним (таблиця 2.4 та рисунок 2.3)

Таблиця 2.4 – Складові індексу інвестиційної привабливості (ІВС) України 2015-2018 рр.

Напрямки	2015	2016	2017	2018
Економічний	63,21	47,99	45,84	48,04
Політичний	40,79	35,66	37,09	40,56
Соціально-культурний	50,16	46,95	45,71	47,6

Побудовано на основі: [23-25]

Рисунок 2.3 – Індекс інвестиційної привабливості України 2015-2018 рр.
Побудовано на основі [22-25]

Проаналізувавши індекс інвестиційної привабливості (IBC) України та його складових за період 2015-2018 рр. згідно рейтингу компанії BDO у 2015 році Україна займала в рейтингу 89 місце і входила в перелік країн, котрі показували найкращий зріст за рік, на рівні з Білоруссю та Латвією. Проте спостерігається спад показника з 2015 по 2017 рік, а саме з 89 місця Україна зайняла 134. Однак в 2018 році індекс інвестиційної привабливості України досяг 45,27 та зайняла 131 місце, покращив свій результат на три позиції в порівнянні з 2017 роком.

3 ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ

3.1 Порівняльний аналіз інвестиційного потенціалу України та Польщі

За допомогою аналітично-розрахункового методу проведемо порівняльний аналіз України з іншою країною. За допомогою його можливо проаналізувати обрані статистичні дані.

Обираючи країни для порівняння потрібно не забувати про їх становище, буде недоречно обрати індустріальну та країну з перехідною ринковою економікою. Подальші аналітичні розрахунки не будуть коректними в цілому, а їх результати не матимуть значення для обраних країн. Найкращим варіантом буде країна схожа за кліматичними умовами, територією, економічним розвитком та природними умовами.

Для цього гарними варіантами є країни-сусіди але більшість під критерії не підходять: Росія, Угорщина, Молдова, Словаччина та Білорусь.

Найкраще для порівняння інвестиційного потенціалу з Україною підходить Польща. Вона має схожий економічний розвиток, що дозволяє визначити чинники впливу на інвестиційний стан. Це допоможе із розвитком інвестиційного потенціалу країн в цілому.

Так після розпаду Радянського Союзу та, відповідно, соціалістичного табору, Україні і Польщі потрібно було швидко змінити структуру економіки в цілому для подальшої конкурентоспроможності і прагнути до таких країн як США, Великобританія, Німеччина, Франція.

Звісно, це малося жорстко контролюватися оскільки після виходу з СРСР Україна ставала суверенною незалежною державою. На той момент Україна мала значні ресурси як і в видобуванні корисних копалин так і в промисловості, що дозволяло бути конкурентоспроможною державою серед країн Східної та Центральної Європи. Та ситуація склалася по іншому і Україна не змогла правильно пристосуватися до тодішньої ситуації, що допомогло саме Польщі реалізувати себе на макрорівні.

Попри кризу у 2008 році економіці Польщі на відміну від більшості економік країн вдалося встояти та поступово нарощувати зовнішню інвестиційну привабливість.

Таблиця 3.1 - Прямі іноземні інвестиції залучені в Україну та Польщу за період 2015-2019 рр. поквартально., млн євро.

Роки	Україна	Абсолютний приріст,%	Польща	Абсолютний приріст,%
2015				
1 кв.	315,4	1	8 117	1
2 кв.	808,2	256,246	4 634	57,09006
3 кв.	798,3	98,77506	9 137	197,1731
4 кв.	731,1	91,58211	-3 694	-40,429
2016				
1 кв.	1228,4	168,0208	7 561	-204,683
2 кв.	680,9	55,42983	2 602	34,41344
3 кв.	896	131,5905	3 838	147,5019
4 кв.	137,1	15,30134	42 010	1094,581
2017				
1 кв.	413,9	301,8964	3 472	8,264699
2 кв.	929,2	224,4987	1 310	37,73041
3 кв.	312,7	33,6526	77	5,877863
4 кв.	317,2	101,4391	9 724	12628,57
2018				
1 кв.	407,7	128,5309	5 941	61,09626
2 кв.	577,9	141,7464	-3 296	-55,4789
3 кв.	375,4	64,95934	1 242	-37,682
4 кв.	749,1	199,5471	2 819	226,9726
2019				
1 кв.	413,9	55,25297	3 859	136,8925
2 кв.	929,2	224,4987	2639	68,38559
3 кв.	312,7	33,6526	6 057	229,5188
4 кв.				

Джерело: сформовано на основі [14, 15]

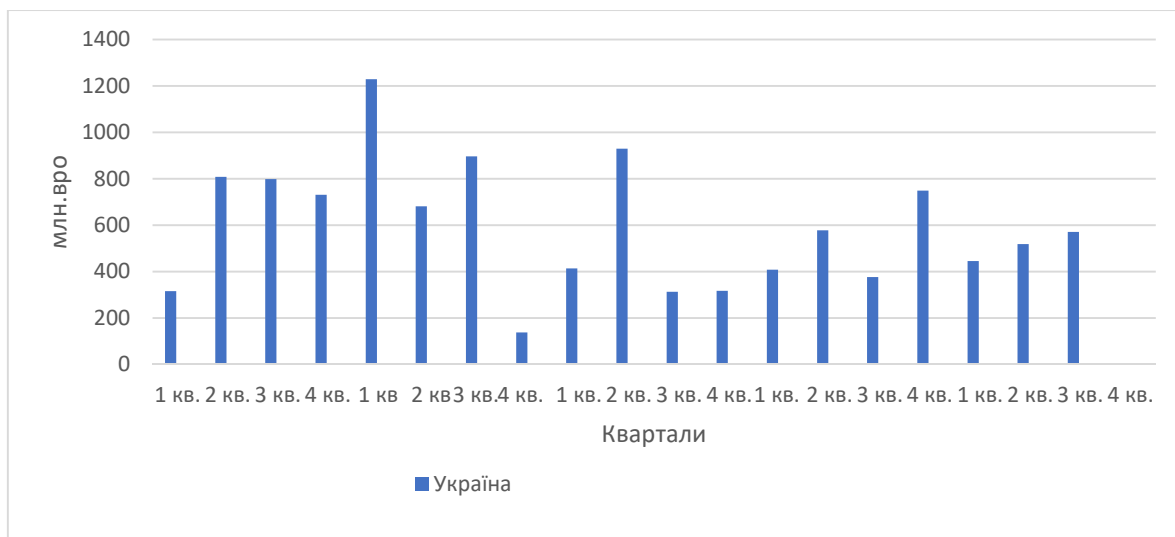

Рисунок 3.1 – Обсяг прямих іноземних інвестицій в економіку України за період 2015-2019 рр., млн. євро.

Джерело: складено на основі [14,15]

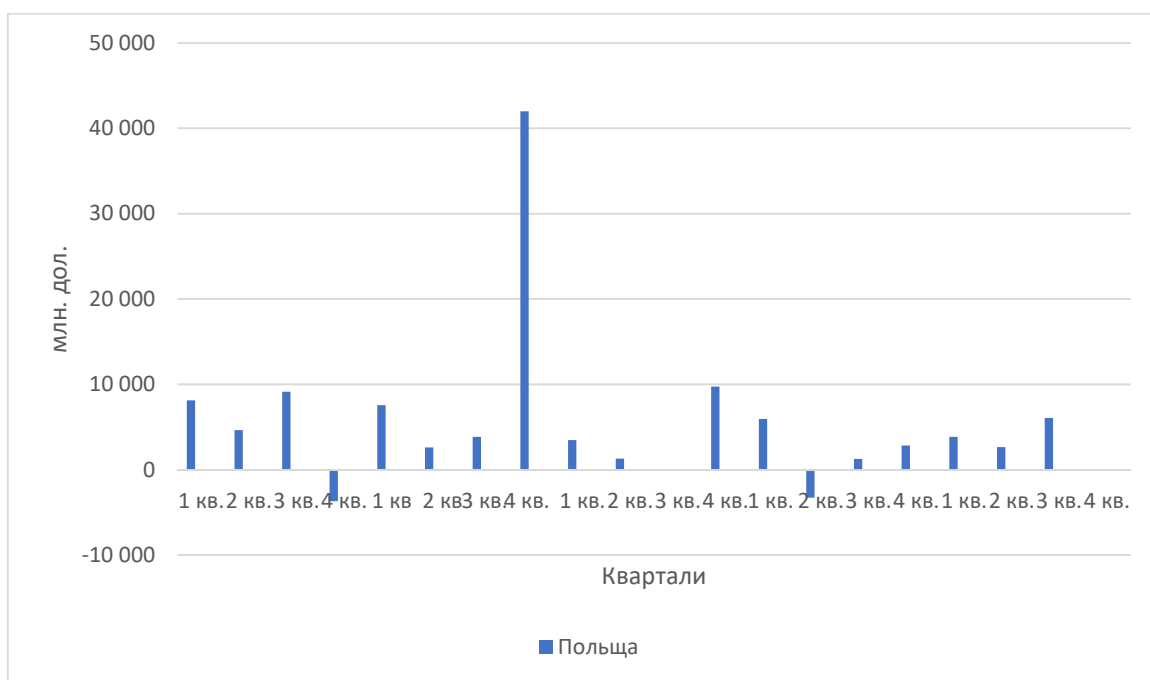

Рисунок 3.2 – Обсяг прямих іноземних інвестицій в економіку Польщі за період 2015-2019 рр., млн. євро.

Джерело: складено на основі [14,15]

Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) не мають ніякої тенденції ні до зросту ні до спаду в обох країнах. Вони відрізняються лише їх розмірами. У період 2015 року ПІІ України мають тенденцію до росту, а ось вже у 2016-2017 роках вони поступово зменшуються. Протягом 2018-2019 роках не спостерігається ніяка тенденція,

протягом одних кварталів їх обсяг зростає, а потім різко спадає і навпаки. Тенденція ПІІ Польщі теж є незрозумілою, їх об'єми то спадають майже в двічі то навпаки зростають. Так найбільша їх кількість становила 1228,4 і 42 010 млн. євро.

У четвертому кварталі 2016 р. ПІІ залучені у Польщу значно зросли та і динаміка ПІІ характеризується значними перепадами. 2016 р. став рекордним стосовно залучення ПІІ та в цілому становив 56 011 млн. євро, що в тричі перевищує ПІІ за 2015 р. Це пов'язано з зовнішніми та внутрішніми факторами, до них належать світові економічні кризи, нерівномірність регіонального розвитку, успішне створення вільних економічних зон на території країни та розвиток галузей виробництва.

На рисунку 3.1 спостерігається негативна ситуація саме для України, хоча обидві країни мали однакове становище в 90-х роках. Так після розпаду Радянського Союзу Україні і Польщі потрібно було швидко змінити структуру економіки в цілому для подальшої конкурентоспроможності і прагнути до таких країн як США, Великобританія, Німеччина, Франція.

Звісно, це малося жорстко контролюватися оскільки після виходу з СРСР Україна ставала суверенною незалежною державою. На той момент Україна мала значні ресурси як і в видобуванні корисних копалин так і в промисловості, що дозволяло бути конкурентоспроможною державою серед країн Східної та Центральної Європи. Та ситуація склалася по іншому і Україна не змогла правильно пристосуватися до тодішньої ситуації, що допомогло саме Польщі реалізувати себе на макрорівні.

Попри кризу у 2008 році економіці Польщі на відміну від більшості економік країн вдалося встояти та поступово нарощувати зовнішню інвестиційну привабливість.

На сьогодні Україна має велику інвестиційну привабливість та іноземні інвестори не залучають кошти в неї. Які причини цього? Як показує статистика рівень прямих інвестицій в Польщу продовжує зростати, натомість в Україну залучається невелика частка цих коштів. Звісно велике значення посідають політична нестабільність, корупція, високий рівень злочинності для країн з перехідною економікою [17].

Проаналізуємо саме країни-інвестори України та Польщі.

Якщо уважно розглянути цей список країн можна помітити, що 28,5% ПІ надходять саме з Кіпру – однієї з найбільших офшорних країн. Так цей маленький острів з легкістю конкурує з США, Великобританією, Францією та Німеччиною за вкладеними коштами.

Таблиця 3.2 – Надходження прямих інвестицій в Україну за країнами-інвесторами за січень вересень 2019 року

Країни-інвестори	млн. дол. США	У% до загального підсумку
Кіпр	476,1	28,5
Нідерланди	279,3	16,7
Російська Федерація	195,5	11,7
Швейцарія	136,0	8,2
Велика Британія	74,4	4,5
Угорщина	70,1	4,2
Франція	64,9	3,9
Австрія	61,0	3,7
Всього	1668,3	100

Джерело: сформовано на основі [13]

Для Польщі і країнами-інвесторами виступає саме Європейський Союз, що забезпечує її великою кількістю прямих інвестицій. Її вхід в ЄС позитивно вплинув на її інвестиційний потенціал збільшивши кількість інвесторів. Ще в 90-х Польща почала провадити активні дії щодо вступу в НАТО і ЄС, що на сьогодні успішно реалізувала. Це дозволило їй отримати значні кошти для стабілізації польських реформ, сформувавши гарні умови для інвестиційного потенціалу та розробити програми для залучення іноземних інвесторів.

Потрібно пам'ятати, що для інвестиційного потенціалу використовуються економічні показники на відміну від кредитних рейтингів. Рейтинги складаються для окремих країн та характеризують в її межах багато об'єктів.

Сьогодні саме через малі підприємства Польща є економічно стійкою. Малі й середні підприємства забезпечують 50 % польського ВВП, 50 % експорту, а також 60 % імпорту країни .

Потрібно зауважити, що прямі іноземні інвестиції в Польщі концентруються в простій (малій) промисловості або фінансових і торгівельних послугах.

3.2 Шляхи покращення використання інвестиційного потенціалу України

Потенційно, Україна є інвестиційно привабливою країною, оскільки має:

- вигідне географічне розташування (чорнозем, вихід до моря);
- багаті природні ресурси (корисні копалини, чорнозем);
- освічену робочу силу;
- надлишок незайнятого в економіці країни населення.

Проте, в сьогоденній Україні створений несприятливий інвестиційний клімат. Його причинами в Україні можна назвати нестабільну економічну та політичну ситуацію в країні, корупцію, високий рівень бюрократії та недосконале законодавство. Для покращення інвестиційної привабливості нашої країни, перш за все необхідно нормалізувати інвестиційний клімат, шляхом впровадження якісних заходів протидії корупції та тіньовій економіці, також варто приділити увагу страхуванню інвестиційних ризиків, знизити рівень бюрократії та загалом створити позитивний імідж країни на світовій арені.

Протягом усієї роботи ми приходили до висновку, що Україна – надзвичайно інвестиційно потенціальна країна, проте їй бракує сприятливого інвестиційного клімату для використання свого потенціалу. Саме тому, цей пункт про шляхи покращення його використання.

Налагоджений інвестиційний клімат – це те, що потребує першочергово зміни, адже він буде не тільки сприяти доцільному використанню інвестиційного потенціалу, а ще й зможе суттєво знизити інвестиційні ризики та покращити інвестиційну привабливість країни, а відтак й підвищити іміджевий рейтинг серед

країн світу, що в свою чергу призведе до позитивних змін в інших сферах економічного та політичного розвитку. Саме тому, ми вважаємо доцільним доцільним використовувати позитивний закордонний досвід, адже реальні грошові суми свідчать про їх успіх у цій сфері. В процесі дослідження при роботі із інвестиційними рейтингами були виокремлені спільні характеристики країн, які залучили найбільшу кількість ПІІ, такі як: простота ведення бізнесу, кваліфікаційна робоча сила, надійна фінансова система та розвинена інфраструктура. Згідно цього, можна зробити висновок - якщо Україна спрямує свій розвиток на вдосконалення перелічених аспектів, ми зможемо побачити позитивні зміни не тільки в інвестиційній сфері. Також, додамо, що в українських реаліях вкрай необхідно ще вжити заходів для стимулювання справедливої судової системи, знизити рівень бюрократії й, звичайно, корупції.

ВИСНОВКИ

Удосконалення та розвиток інвестиційного потенціалу країни супроводжується багатьма факторами впливу. До них відносять не лише економічні, а і соціальні процеси. Проведений аналіз інвестиційного потенціалу пояснює його сутність.

Інвестиційний потенціал як теоретична складова економічної категорії являє собою сукупність інвестиційних показників за допомогою яких в перспективі на майбутнє суб'єкт може збільшити свій вплив на інвестиційних ринках. Він є складовою частиною процесу для визначення інвестиційної привабливості країни чи регіону.

Інвестиційний потенціал розглядається на різних макрорівнях, що дозволяє не лише на рівні підприємства, а і держави оцінити її потенціал.

Методи та підходи до визначення інвестиційного потенціалу існує багато, але для дослідження на макрорівні краще обирати за підходом Євростату. На його основі представляється можливим проведення порівняльного аналізу.

Він дозволяє показати переваги та недоліки країни саме в інвестиційній сфері та дослідити уже існуючі тенденції. На основі України та Польщі вдалося порівняти їх інвестиційний потенціал.

На перший погляд обидві країни мають велику кількість інвестиційних ресурсів, але в Польщу з кожним роком залучається все більше інвестицій на відміну від України. Це можна пояснити тим, що Польща орієнтується на малі підприємства та залучення інвестицій для більш простих сфер. Україна спрямувала сили на централізацію підприємств особливо це стосується великих. Маючи велику ресурсну базу для інвестування Україна не ефективно використовує їх.

Прямі іноземні інвестиції протягом 2015-2019 рр. мають тенденцію спаду в наступні роки можливо це не буде відчуватися, але в перспективі на майбутнє це завадить розвитку України. Значну частину залучених коштів використовують задля погашення державного боргу, такий спосіб не є ефективним та корисним для економіки країни. Погашаючи борг країна не розвивається а лише уповільнює інвестиційний потенціал країни.

Значення та вплив мають і країни-інвестори серед яких провідне місце займає Кіпр, що інвестує мільярди в провідні галузі нашої країни. Та є одним із центрів офшорних зон світу, що дозволяє сумніватися в правильності інвестування.

Ефективний інвестиційний розвиток країни багато в чому є результатом правильного використання позицій в міжнародних рейтингах. Не звертаючи увагу на власні позиції можливо погіршити становище країни в цілому. Основуючись на багатьох рейтингах стає можливим виявити слабкі та сильні сторони. Україна займає низькі позиції в більшості міжнародних рейтингах, тому для іноземних інвесторів сформувався негативний імідж країни та дозволить правильно обрати подальші галузі розвитку.

Зменшення рівня нагромадження основного капіталу підприємств нефінансових підприємств свідчить про зменшення темпу скорочення інвестиційного потенціалу України. Зменшення частки прибутку нефінансових підприємств у 2019 р. у порівнянні з минулими роками позитивно відображається для держави. Вільні ресурси в більшості спрямовані на погашення фінансових витрат або виведення грошових коштів за межі країни.

Подальший розвиток інвестиційного потенціалу України стане перспективним лише при збільшенні кількості низько ризикованих проєктів з великою дохідністю. Позиції України в рейтингу індексу економічної свободи має низьке значення, заходи проти корупційної діяльності не є ефективними. Довіра від інвесторів можлива при зменшенні корупції саме у правову секторі, наслідком якого є недосконала законодавча система. Протягом останнього року найбільший вплив на інвестиційний потенціал здійснюють інфляційні процеси, що є основною загрозою розвитку.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Закон України «Про інвестиційну діяльність» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>
2. Eurostat. Foreign direct investment [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tipsbp54/default/table?lang=en>
3. Eurostat. Investment rate of non-financial corporations [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tec00100&plugin=1>
4. Eurostat. Profit share of non-financial corporations [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tec00100&plugin=1>
5. ФЕАО. Інформаційна довідка: валовий внутрішній продукт у 2010–2018 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://feao.org.ua/wp-content/uploads/2015/11/2018-05-13-gdp.pdf>
6. Transparency International. Індекс сприйняття корупції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ti-ukraine.org/research/indeks-spryjnyattya-koruptsiyi-2019/>
7. Білоусова О. С. Інвестиційний потенціал економіки України та країн ЄС [Електронний ресурс] / О. С. Білоусова // Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту: зб. наук. праць. 2017. №1-2. С. 60-67. – 2017. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://194.44.12.92:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/2644/Білоусова.pdf?sequence=1>.
8. Державна служба статистики України. Квартальні розрахунки валового внутрішнього продукту України за 2010–2017 роки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2018/zb/05/zb_krvvpu2017pdf.pdf
9. Державна служба статистики України. Валовий внутрішній продукт за категоріями доходу. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2005/vvp/vvp_ric/svvpzkd_u.htm

10. Здерник В. С. Інвестиційний потенціал: сутність поняття та проблеми оцінки. [Електронний ресурс] / В. С. Здерник // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Економіка. Випуск 1 (47). Т.1 – 2016. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/10837/1/ІНВЕСТИЦІЙНИЙ%20ПОТЕНЦІАЛ%20СУТНІСТЬ%20ПОНЯТТЯ%20ТА%20ПРОБЛЕМИ%20ОЦІНКИ.pdf>.
11. Інвестиційний потенціал України в умовах фінансово-економічної кризи [Електронний ресурс] / З. І.Кобеля, Н. Я. Кутаренко, К. І. Рудько, А. М. Бабчук // Інвестиції: практика та досвід № 22/2017. – 2017. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.investplan.com.ua/pdf/22_2017/9.pdf.
12. Індекс економічної свободи [Електронний ресурс] // Wall Street Journal і Heritage Foundation. – 2019. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ueff.org/uk/indeksy/75-indeks-ekonomichnoi-svobody-ukrainy>.
13. Кобушко І. М. Офшорні зони як засіб зростання інвестиційного потенціалу / [Електронний ресурс] / І. М. Кобушко, Я. В. Говорун, С. О. Панченко. // Механізм регулювання економіки. – 2011. – №1. – С. 182–187 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/24528/1/4.6_kobushko_govorun_panchenko.pdf
14. Коваль Г. Прямі іноземні інвестиції в країнах із перехідною економікою (на прикладі Польщі) [Електронний ресурс] / Галина Коваль // Україна та Польща: минуле, сьогодення, перспективи. Т. 2. – 2013. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: file:///C:/Users/XxX/Desktop/UPmcp_2013_2_14.pdf.
15. Країни-інвестори України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://minfin.com.ua/ua/2019/11/29/39877036/>
16. Нечитайло У. П. Аналіз сучасних підходів до визначення інвестиційного потенціалу регіону [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.investplan.com.ua/pdf/15_2010/8.pdf.
17. Прямі іноземні інвестиції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/2019/>.

18. Руденко О. Теорія інвестиційного потенціалу: питання взаємодії «бізнесу – менеджменту – культури». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ppeu.stu.cn.ua/tmppdf/291.pdf>.
19. Словник української мови: в 11 томах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sum.in.ua/s/potencial>
20. Харук В. А. Теоретична сутність інвестиції та її значення як економічної категорії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [file:///C:/Users/XxX/Downloads/Vchnu_ekon_2014_3\(2\)_26.pdf](file:///C:/Users/XxX/Downloads/Vchnu_ekon_2014_3(2)_26.pdf).
21. Щукін О. І. Методичні підходи до оцінки інвестиційного потенціалу регіону [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.nbuu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/17836/12-Schuckicn.pdf?sequence=1>
22. Prof. Dr. Henning Vöpel, Dr. André Wolf. The international business compass 2015: Update and Subject Focus Labor Market Performance [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bdo-ibc.com/fileadmin/dokumente/BDO-IBC-Summary-2015_ENG.pdf.
23. Marie-Christin Rische, Lars Wenzel, André Wolf. BDO international business compass 2016: Update and in-depth look at innovation [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bdo-ibc.com/fileadmin/dokumente/BDO-IBC-Summary-2016_ENG.pdf.
24. Hendrik Hüning, Konstantin Poensgen, Andre Wolf. BDO international business compass 2017: Update and in-depth look at openness [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.slideshare.net/JelenaBuki/bdo-studie-enexecutivesummary2017web>.
25. Theodor Friederiszick, Marcel Stapke, Andre Wolf. BDO international business compass 2018 Update and Subject Focus: Energy and resource consumption [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bdo.global/en-gb/insights/bdo-germany/bdo-international-business-compass-2018>